Број 35 У Новом Саду у среду 15. 28.) фебруара 1912. Година XLVII.

„Застава“ излази сваки дан двапута а недељом свецем и данима иза недеље и свеца једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаље за један месец 2 круне 70 пот. а за три месеца 8 круна.

Поједини вечерњи бројеви стају 2 потуре.

ЗАСТАВА

(Вечерњи лист.)

За огласе плаћа се 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Уредништво „Заставе“ је у кући г. Ј. Чавића. Администрација „Заставе“ налази се у кући где је Милетићева штампарија у главној ул. бр. 22

Поједини вечерњи бројеви стају 2 потуре.

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ. ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ

Европа

И ТАЛИЈАНСКО-ТУРСКИ РАТ.

Италија се налази у врло невгодном положају. Рачунала је, да ће неспремну Турску изненадити у Триполису, и без великих тешкоћа заузети ту турску покрајину. Талијански државници рачунали су, да ово предузеће неће стати Италију више од 60 милијона круна, па стога су Турској у име откупа понудили толику своту. Али преварили су се, као што се у своје време преварио и гроф Андраши у своме рачуну. Андраши је мислио, да му је за окупацију Босне и Херцеговине довољна једна регимента, са војничком музиком, а требало му је двеста хиљада војника. Италија је већ досада издала 200 милијона круна на рат у Триполису, а триполитанске су поља покривена лешевима талијанских бораца. Турци вешто избегавају главни сукоб, па нема изгледа, да ће се ускоро моћи завршити рат. То доводи талијанске државнике до очајања. Зато су покушали, да пренесу рат у Јегејско Море, где ће лакше да сломију турску снагу. Сукоб код Бејрута требао је да буде претња Турској.

Али Турска се није уплашила. Турски државници знају добро, да су у Малој Азији и Јегејском Мору везани интереси Енглеске, Немачке, Француске и Аустроугарске, те да ће ове државе спречити нападај талијанске војске у тим крајевима. Не само трговачки интереси тих држава, него и страх од заплета на Балкану, иде Турској у прилог. Поред тога она прети протеривањем Талијана, чиме би многи талијански поданици били упропаштени, а и то би био тежак удар за Италију. Међутим глас о сукобу код Бејрута раздражио је Турке и Арапе, па то може довести до очајне борбе, у којој би страдали хришћани у Турској. Да би европске државе приморала на посредовање, турска влада прети и затварањем Дарданела, чиме би ужасно оштетила европску трговину.

Све је то допринело, да су европске велике силе поводом протеста турске владе упозориле талијанску владу на опасност, која прети Европи од талијанско-турског рата. Италија се пак налази у тешком положају, јер што-но реч: зло је поћи, а горе не доћи... Русија, Енглеска и Француска зову Немачку и Аустроугарску, да заједнички пораде на измирење Турске и Италије Али положај је врло тежак. Турска неће да се одрече свога суверенитета у Триполису, Италија пак је изрекла свој суверенитет над Триполисом. Ту је врло тешко наћи излаза. Ако га дипломате не нађу, може доћи до очајничке борбе, која ће се пренети и на Балкан. Захвати ли ратни пламен и Балкан, он да се не зна, на што ће изаћи. Балканским је државама и она ко већ тешко и несносно, па ће морати оружјем да прокрче себи пута преко Турске. Можда ће страх од метежа на Балкану приморати турску владу, да попусти. Европске дипломате пак рачунају и на то, да неке доћи до мира између Италије и Турске. То ће свакако бити узрок што аустроугарски престолонаследник жури у Петроград.

Политички положај у Угарској.

Министру председнику Куену догорело је већ до ноката. Из Беча нестрпљиво питају: шта ће бити са војним предлозима? Бечу се жури, јер је већ на прагу новачење, а пре новачења треба да је решена судбина војних предлога. Међу странкама у аустријском сабору нису још поведени ни преговори о војним питањима, јер прво хоће да знају, шта ће бити с тим предлозима у угарском сабору. Време је већ много измакло, аустријски сабор треба већ да отпочне расправу о војним предлозима, а у угарском сабору још ништа. Куен је тамо, где је био и јесенас. Беч сада гони Куена, нека је дном падне одлука: или — или. И Куен сада мора, најдуже за недељу, две, или створити у угарском сабору такав положај, да се војни предлози могу брзо и без сметње провести, или мора — одступити.

За оно прво има слабо, управо никакве наде. Јустова странка држи се чврсто и одлучно свога становишта. На понуду Куенову, да изнесе шта жели, па да се углави споразум, Јустова странка одговара једнодушно: пут споразуму води преко опћег једнаког изборног права. Не верује ни владиној изјави, ни саборској одлуци, па ни стварању каквог кратког закона, у коме би тобоже била обележена главна начела новог изборног закона, јер би је крај свију тих таковзваних јамчевина могли доцније изиграти Тиса, Андраши, Куен, Апоњи и остали великаши и богаташи, противници истински демократском изборном закону. Јустова странка пре свега тражи стварање новог изборног закона на основу опћег и једнаког изборног права и тајног гласања, па тек онда ће пристати на решавање војних питања.

Куен не може да пристане на то. И видећи, да не може ничим намамити, па задобити Јустову странку да попусти, покушава, да је ослаби, задобивајући појединце из те странке. Појединцима у Јустовој странци сада прете, застрашавају их потискују, а кад све то не помаже, обећава им се све што желе, али све то не помаже. Јустова војска стоји чврсто, а прилазе јој и неки из Кошутове странке, као Левајн, Барабаш, а и неки млађи чланови пучке странке.

Куен је у садањем теснацу изгубио већ главу, те обећава и оно, што не може испунити. У Кошутовој странци се већ многи разочарали, када је Куен зад после склопљена споразума, изјавио, да онај предлог за саборску одлуку, којом ће се одсек у војним законима о сазиву ерзац-резервиста протумачити тако, да се не би смело изигравати право саборско о украћењу новака — не мисли да поднесе сабору влада, него нека то учини који од посланика. А у томе је врло велика разлика Ну ни то још није све. Бечки „Рајхспост“, а и други бечки листови пишу, да Куен није опуномоћен, да може ишта предузимати, па ни обећавати у питању сазива ерзац-резервиста. Према томе, тешко и да ће доћи до онаке саборске одлуке.

У политичким круговима много је запажено писање немачког листа, „Франкфуртер Цајтунг“, о политичком положају у Угарској. Тај лист пише, како Куен хоће сад да се бори. Хоће да пређе у нападај и силом да спроведе војне предлоге у сабору. Само је питање: како? Против њега стоји јака опструкција. Њу не може срушити кој екаквим Тисиним смицалицама. Ако влада и саборско председништво нема нарочитих смицалица и варки, не знамо — каже „Фр. Ц.“ — како ће Куен то постићи. Бори ли се Куен само за част заставе, па ће онда после кратке борбе распустити сабор? Да ли ће уништити опозицију? Или ће одступити и уступити место последнику, који ће бити срећније руке? Од свега тога најневероватније је, да ће Куен моћи победити опструкцију. Питање о изборном праву не сме да покреће, јер се боји за јединство своје странке. И тај лист завршује свој чланак овако: Ако Куен види и чује, морао је запазити, да на највишем месту са највећом сумњом и неповерењем примају његове планове за решење заплета, а напротив идеје Јустоваца прате са много симпатија. Изборна реформа освајa. Куен није противник тој реформи, али је роб своје странке. А сигурно је, да ће се та странка распасти оног дана, када предлог о изборној реформи положи на сто саборски. И с тога сву своју снагу полаже на војне предлоге, јер с помоћу њих држи у заједници своју странку. *Нека Куен пази на 15. март! Дотле или неће бити опструкције, или неће бити Куенове владе.*

Шта је било у Башахиду?

Пишу нам из *Башахида*: Иако постоји наредба министра председника, да се не могу извршити одлуке, против којих има утока, у нас је извршено скидање црквеног одбора и председника уз помоћ жандарску. Тако то иде у епархији темишварској, где се тера хајдучија под језуитским благословом. Поджупан торонталске жупаније доцније одрекао је давање жандарске помоћи. Али ипак је са изаслаником епархијске власти, пандуром Миланом Поповим, који је био и народни учитељ, дошао жандарски наредник, и тражио од председника, да преда кључеве и списе, а запретио је председнику и одборницима, да ће их свезане дотерати у Велику Кикинду, ако се не покоре његовој наредби. Кад су од жандарског наредника тражили писмени налог, он им је рекао, да га нема, али је добио телефонско упутство из Кикинде од солгабировата, да има употребити силу, те прима и потпуну одговорност. Тада су председник и одборници предали све, а пандур Милан Попов поставио је привремени управни (устарабарски) одбор. Поджупан се правда, да је ово насиље учињено против његове воље, али ми ћемо тек онда веровати, кад он буде укинуо оно, што је наредио кикиндски солгабироват, који нема права да издаје брахијум, те према томе предлежи злоупотреба званичне власти. Тако се ради у епархији, где пашују владика Летић, Марко Богдан и алмажански пандури, савезници *самосталски*. (У Хрватској раде са Цувајевим, а у Угарској са Куеновим познати самосталски „лавови“. Ур.)

Допис из Панчева.

Над српским Панчевом спустила се танка, ретка пролетња магла, која се тек што је пробила зору, већ и разишла. Топли сунчани зраци загрејаше ваздух, који нас још више раздрага и освежи. Време је топло, дан као пролетњи и све је радосно и свечано расположено. Нешто чекају! Пуче прангија, на српским црквама зазвоне велика звона, која својим умилним тоном покренуше не мање него пола Панчева у свечано обучених верних на искрену молитву и побожан разговор са Богом. Навреташе се све по троје четворо у ред, и пођоше тихо, благо, пуни вере у Бога и чврсте наде у милостиво саслушање својих молитава; да им подари свемилостиви Бог крепка здравља, те да дочекају и у миру саберу муком и знојем труда свог у земљу уложено семе. Сви ратари, орачи, копачи и сејачи.

Црква у горњем крају беше пуна, као на Божић. Свештенство је служило само јутрење и часове — валда због поста — на што нисмо навикнути, те нам је доста неугодно било. После прочитаног светог јеванђеља, одржи наш парох Ал. Милошевић придику, у којој нас је поучио и лепо посаветовао, да смо му сви искрено кликнули: „Живео!“

После тога прешли смо у велику дворницу нашег мезимчета, наше српске вероисповедне школе, да обавимо и други део славе, да прережемо свечарски колач. Славски колач су нам резали наш млади парох Ковачевић и Сима Срданов. Сваком нам престане дах и сви колико нас је било у глас запевасмо „Исаије ликуј“, да

се и велика дворница затресла од радосног узбуђења својих свечара. После резања колача наш честити поп Аца подиже чашу у славу св. Харалампије, од кога моли благослова и среће за све свечаре. Другу здравицу је напио поп Божа. Испричао нам муке и патње св Харалампије, под којима није престао бити одан Христовој вери, те је и нас бодрио да ми победоносно издржимо све тешке терете и патње ратарског рада нам и живота. Колико нам је пријала ова здравица још више и друга, у којој нас је наш млади свештеник својим саветима и лепим примерима поучио, да у нашој народној борби сложно у међусобној братској љубави и примерном јединству *истрајемо и заједнички сви до последњег* потпомогнемо наше народне вође. Не напуштајмо — рече — наше народне вође, јер смо ми без њих, што они без нас. Са громко „Живио!“ пријосмо сви да се куцнемо са њиме и сви стојећки отпојасмо „Услиши Господи желанија наша“.

Прослављали смо св. Харалампију од како је Панчева, п прослављаћемо га и од сада још лепше, али овако искрено, овако сложно никад до сад. Хвала на првом месту свима прилагачима, чијом добром вољом створисмо фонд од 2500 К за трошкове прославе. Хвала и нашим свештеницима поп Аци и поп Божи, који обоје тако искрено и братски одани нам придружише се и славу увеличаше. У здрављу и до године!

По подне у три сата била је слава у ратарској читаоници. Славски колач је резао опет поп Божа и наш честити председник Светозар Мунћан. После резања колача држао је наш млади свештеник кратко слово, у којем је опет бодрио све нас на истрајни рад на просвети народној баш данас, јер — као што рече — дође време да су последњи први, а први последњи. И заиста тако је! Др. Мита Мушицки наш потпредседник црквене општине и уважени народни вођа, здравио је управи читаонице и пожелио је, да у здрављу ужива плод ове просветне вођке. На што му наш председник читаонице одздрави, а наш свештеник са громко „Многаја љета“ пропрати. Још нам је свештеник Ковачевић препоручио слогу и међусобну братску љубав у сваком делању нашем, а највише у оном раду, са којим желимо општем добру на корист бити. После тога смо се поучени и очеличени у најлепшој братској љубави разишли понесавши са собом лепе успомене на наше прадедовске српске верске обичаје. Где си стара славо, где си стара дико, да видиш ко те носи?! Српски ратар. Њему си у срцу, у души, јер где је ратара, ту је славе.

Једну пријатну вест донашам. Наша Мала Вађевина претворила се у деоничарско друштво. Овај наш новчани завод имао је најлепшу задаћу од других много већих завода. Овај је завод скупио око себе српску сиротињу из целе наше околине, те је у облику задруге мудром и разумном економијом постигао и ове године релативно најлепшу билансију. Чист добитак беше 20.328 круна 62 пот., на добротворне цељи дао је 300 круна, резервни фонд је 19.000 круна Завод сад проширује своју основу и већ је расписан оглас за упис деоница. Кад напоменем, да је управа у рукама наших радикала, онда ће вам бити још јаснији успех племенитог рада радикалне странке у Панчеву и околини јој.

Напред дакле и сложно, браћо радикали, Бог вас благословио!

У Панчеву, 10 фебруара 1912.

Један гост.

Браниковачка дрскост.

Кад је црногорски престолонаследник Данило пропутовао поред Београда као поред турског гробља, неки су београдски листови то осудили и питали: зашто је то тако? Али они листови, који су знали, да је Црна Гора склопила уговор са Бечом против Србије, нису се томе чудили, јер и тако понашање престолонаследника Данила спада у ту политику. Међутим новосадски „Браник“ је тим поводом донео чланак, у коме је објаснио, зашто престолонаследник Данило није свратио у Београд. Крива је томе Србија, односно њени званични представници, који су чак и бомбе слали на Цетиње. За ту тврдњу запели смо, па смо истакли, да се новосадски „Браник“ нашао у једном друштву са шпијоном Настићем, који је пред преким судом на Цетињу сведочио, да су бомбе послате из Србије. „Бранику“ је сад криво, што смо га ухватили у фином друштву, па се рита на нас, а ко му је крив, што се послужио Настићевим исказом. Зло рађање готово суђење.

Успеси српских новчаних завода.

Српска Кредитна Банка у Броду (Славонија) постигла је у 1911. години чист добитак од К 68.353 77. Укупан приход био је К 258.966·82. Према томе је чист приход 26 процената од укупног прихода. Заводска основна главница износи К 600·000, улога има К 603.257·99. Под савесном управом овај завод врло лепо напредује и врши своју велику задаћу у оном крају. „Србобран“ из страначке пакости напада вредну управу, али где дела и бројеви говоре, ту не помажу измишљотине и подвале.

— Прва српска сентомашка задруга постигла је у 1911. години чист добитак од К 6678 75. Укупан приход био је К 36.680·77. Чист приход износи према томе 18 процената. Честичарска главница са делимком и резервним фондом седмог кола износи К 105.398·81, сталан резервни фонд К 980·95, улога има 328.203.87. И овај завод врло лепо напредује и врши своју дужност, а то је знак, да му је управа у добрим рукама.

Демонстрације у Мостару.

И она шака такозваних Хрвата у Мостару употребила је ђачку омладину, да приреди демонстрацију у корист тријализма и Беча, а против Угарске. У недељу су скупили ђаке, ишли улицама вичући и спалили чак две мађарске заставе. Наравно, да су главни подстрекачи били позади, а пустили су дечаке, да их вија полиција и војска, и да их хапси. Ухапшено је 19 дечака, но када су исказали своја имена, пуштени су кући. — Хрватски младенци приредили су демонстрацију и у Бањој Луци.

Кратке вести.

— У суботу у вече код општине Таша (пештанска жупанија) 5 радника хтели су да се превезу на чуну преко Дунава у Рацалмаш. Чун се изврне на сред реке, и сва се петорица удаве.

— У Лиљу су два младића (присталице краљевске странке) напала француског министра пољске привреде. Бацали су на њега кутије са сардинијама и књиге. Министар је лако озлеђен.

— Ових дана је у Будимпешти умро Макс Најман, председник берзе, који је био Јеврej, али је на три дана пред смрт покрстио се и прешао у католичку веру. О погребу му дошло је до сукоба између јеврејске општине и католичке, по чијем ће се обреду и у чијем гробљу сахранити. Сахрањен је по католичком обреду и у католичком гробљу, а Јевреји су уложили протест, јер Најман није пријавио иступање, нити је отпуштен из Мојсејове вере.

— Немац Фрања Нидермајер, ратар и трговац са свињама из Елека, купио је имање барона Андрије Микоша у темешрекашком атару. Имање обухвата 1300 ланаца и купац је цену исплатио одмах и у готову новцу.

— Река Тамиш је јако набујала и излила се на неким местима.

Брзојави „Застави“.

Стигли 28. фебруара.

(Телефонски извештај).

Радикална победа у Панчеву.

Панчево. Данас обављен избор једне трећине скупштинара. **Једногласно** изабрати кандидати српске народне радикалне странке. Противници се нису ни упустили у избор.

Угарски сабор.

Будимпешта. Саборски председник Наваји изјавио, да не да ником реч пре дневног реда. Молбу неколицине посланика за допуст није припустио гласању, него је изјавио, да сабор то узима на знање. Холо тражи да се у смислу пословника гласа. Бађањи потпомаже Холовљев предлог. Шимези пита: Је ли због тога Берзевици дао оставку? Владиновци вичу: да Бађањи осуђује повреду пословника. Са насиљем неће председник ништа постићи, а онемогући ће да се склопи мир. Хок изјављује, да опозиција опструира, јер пословник је света заштита народних права, пошто је народ при изборима доказао своју слабост, *кад се дао купити*. У сабору ужасна вика. Председник позива Хока на ред због увреде угарског народа. Хок одговара, да се на председниково насиље мора одговорити насиљем. Председник вели, да он тражи слободу говора. Седница траје.

Убијен полицај.

Париз. Кад је полицај хтео да заустави аутомобил, који је прегазио више особа, пуцали су на њега из аутомобила и убили га. Аутомобил је утекао.

Одговорни уредник
Мита Клицин.

Трговина.

Са житне пијаце у Б-Пешти.

Млинови су купили 32.000 центи пшенице. Цене су биле ове: пшеница потиска К 24·20—24·45, банатска К 24·40, бачка К 23·80—24·20; раж К 20·75, зоб К 20·55·—20·70, кукуруз К 18·40, детелина К 139—163. У трговини на рок прављени су овакви закључци: пшеница за април К 23·56, за мај К 23·40, за октобар К 21·98; раж за април К 21.12, за октобар К 18·44; зоб за април К 20·49. за октобар К 18·98; кукуруз за мај 17·76, за јули К 17.54.

25-30 хиљада!
Американске Порталис,
ОЖИЉЕНЕ ЛОЗЕ
По јефтиној цени. Имадем на *продају*. 269 1-3
Д. СЕДМАКОВ, Тител.

СВОЈ ВИНОГРАД 3/4 јутра велики:
у којем постоји и мала кућица, у Каменици на лепом месту, на парагговском путу, преко од П. Матића, ПРОДАЈЕМ ИЗ СЛОБОДНЕ РУКЕ
За цену и услове упитати
ТОШУ ПЕШТАНЦА,
268 1-3 у Каменици (Срем).

ЗА СВОЈУ
КРОЈАЧКУ РАДЊУ
потребујем 4 помоћника који су вешти у сремском и цивилном послу. Ступити могу одмах. Плата од комада, зарада добра.
П. НЕДИЋ кројач.
168 3—3 Шид.

Молим да се прочита!
ИМАДЕМ МЛИН
парни као и пецару са дозволом продаје ракије, са свима нужним зградама, под врло повољним условима, новаца не треба много. □ □ □ □ □
720 ЈУТАРА ЗЕМЉЕ
у Босној, врло јефтино, није потребан сав новац.
2 лепа винограда у Каменици.
ЈЕДНА КАФАНА и ХОТЕЛ
са 12 соба, који постоји 60 г.
ВИШЕ КУЋА И ЗЕМЉЕ
у Банату и Бачкој. Ближа извешћа даје уз приложену марку од 20 потура :-:
БАНКАРСКО-КОМИСИОНАР. РАДЊА
Светозар М. Косовац
НОВИ САД. 187 2—3

Пекарска кола
на федерима са свим нова, само три месеца употребљавана, лака за једног коња продају се у пола цене, односно за 200 круна. — Упитати администрацију „Заставе“ под знаком **д. у. 6.**
182 3—3

Трговина код „БАЧЕ СВИРЦА“ у В. Бечкереку
јавља пошт. грађанству у месту и са стране, да је добила на стовариште све врсте
ПАМУКА
за ткање, и моли сваку поштовану газдарицу, која ће требати памука, да је посети; па ће се уверити, да ће најбоље и најјевтиније пазарити.
ДУКАТЕ МАЛЕ И ВЕЛИКЕ (СЕФЕРИНЕ)
од године 1912. могу се такође добити по врло повољној цени. Исто тако купује по врло повољној цени старе бушене дукате
Трговинина код **„Баче Свирца“**
210. 3-3 у Вел. Бечкереку.

ЈЕФТИН ЗАЈАМ
5½ % сталне камате
може се добити на обвезницу код
Стевана Шафрања
Sáfrány István
3001 6—10 Törökbecse.

200 пари
опанчарских калупа, кратко време употребљавани скоро нови у свим величинама.
Продаје шпецерајска и кожарска трговина
Н. ЈОВАНОВИЋА код лубенице.
199. 3 3 У Ср. Карловци.

Берберска радња на продају.
Своју берберску радњу, која постоји у Сг. Бечеју на главној улици у кући Др. Вајбергерке, продајем одмах, и тражим за исту К 600. 201 3—5
Миливој Маркушев.

ЗЕМЉЕ НА ПРОДАЈУ
ИМАДЕМ 900 ЈУТАРА
прве класе ораће земље, са целим фундусо инструктусом, у Бугарској **НА ПРОДАЈУ**. За цену од 275.000 круна. Купцу је потребно да положи половину од горње своте.
Уједно тражим и компаниона за исту земљу. 221 2-2
Адреса продавца може се дознати у администрацији **„ЗАСТАВЕ“.**

Електрична штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.